

Інколи висунення та динамічний розвиток версій у літературі розглядається як елемент процесу доказування (Лобойко Л. Н. Уголовно-процессуальное право: Учебное пособие: курс лекций / Лобойко Л. Н. — Х.: Одиссей, 2007. С. 164), хоча із цією точкою зору погодитися важко. Версія — це в першу чергу попереднє можливе знання. Воно використовується в процесі доказування лише як логічний прийом, спеціальний розумовий інструмент перевірки можливих знань про факти, а тому й не вимагає законодавчого закріплення.

Правильне вирішення кримінальної справи потребує достовірне встановлення фактів. Версії є лише етапом на шляху до цього. Тому версії попередньо завжди мають імовірний характер, але у процесі розслідування одна з них може підтвердитися. Версії обов'язково потребують перевірки для встановлення їх правильності, підтвердження доказами.

Таким чином, спільними ознаками преюдиції й версії є попередність і узагальнення. Версія, як і преюдиція у її генетичному розумінні, є різновидом передрішення.

Однак, на відміну від преюдиції, версія не вимагає законодавчого закріплення. Версія має завдання перевірки знань про факти в рамках припущення їхньої істинності. Преюдиція, навпроти, представляє правило прийняття наявних, уже перевірених та встановлених попереднім кримінальним процесуальним рішенням знань про факти. На відміну від версії преюдиція — це правило використання достовірно встановлених фактів. У випадку незастосування преюдиції не можна стверджувати про її наявність.

КОСТЮЧЕНКО О. Ю.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
доцент кафедри правосуддя юридичного факультету,
кандидат юридичних наук, доцент

УХВАЛА СЛІДЧОГО СУДДІ ПРО ЗАСТОСУВАННЯ ЗАПОБІЖНОГО ЗАХОДУ ЩОДО ОСОБИ, СТОСОВНО ЯКОЇ ПЕРЕДБАЧАЄТЬСЯ ЗАСТОСУВАННЯ ПРИМУСОВИХ ЗАХОДІВ МЕДИЧНОГО ХАРАКТЕРУ

До особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного характеру, за КПК України 2012 року можуть бути застосовані судом такі спеціальні запобіжні заходи, які є одним із видів заходів забезпечення кримінального провадження: 1) передання на піклування опікунам, близьким родичам чи членам сім'ї з обов'язковим лікарським наглядом; 2) поміщення до психіатричного закладу в

умовах, що виключають її небезпечну поведінку. Наявність спеціальних запобіжних заходів виключає застосування загальних запобіжних заходів, передбачених ст. 176 КПК України. Запобіжні заходи можуть бути обрані слідчим суддею тільки після винесення слідчим, прокурором постанови про зміну порядку досудового розслідування та продовження його згідно з правилами гл. 39 КПК України. Раніше обраний запобіжний захід щодо цієї особи, якщо вона знаходилась в процесуальному становищі підозрюваного, обвинуваченого, повинен бути негайно скасований або замінений на один з двох видів спеціальних запобіжних заходів, передбачених ч. 1 ст. 508 КПК України. Вбачається, що вони можуть бути застосовані на підставі вмотивованої ухвали слідчого судді в силу необхідності, із суворо визначеною метою і в повній відповідності з діючим законодавством (гл. 18, ст. 508 КПК України). Їх застосування право, а не обов'язок суду. Вони обираються тільки для усунення перепон, які виникають при здійсненні правосуддя і з метою всебічного і об'єктивного дослідження обставин суспільно небезпечного діяння, забезпечення належного виконання завдань кримінального провадження щодо застосування ПЗМХ та надання особі, яка її потребує, психіатричної допомоги, необхідність якої встановлюється на підставі висновку психіатричної експертизи.

Ухвала слідчого судді про застосування запобіжного заходу має містити відомості про: 1) суспільно небезпечне діяння, що вчинила особа (його суть і правову кваліфікацію із зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність); 2) обставини, які свідчать про існування ризиків; 3) обставини, які свідчать про недостатність застосування більш м'яких запобіжних заходів для запобігання ризикам; 4) посилання на докази, які обґрунтовують ці обставини; 5) запобіжний захід, який застосовується. При обранні спеціального запобіжного заходу необхідно також враховувати ступінь психічного розладу особи, тяжкість вчиненого нею суспільно небезпечного діяння, вік, рід занять, наявність близьких родичів, інші обставини. Ці відомості необхідні для того, щоб обрати відповідний запобіжний захід, забезпечити явку до слідчого і до суду, і насамперед її належну поведінку і своєчасне надання медичної допомоги.

Передача особи на піклування опікунам, близьким родичам чи членам сім'ї можливе лише за їх згоди. Однак, слід звернути увагу, що слідчому, прокурору при ініціюванні вирішення питання слідчим суддею про застосування запобіжного заходу у вигляді передання на піклування опікунам, близьким родичам чи членам сім'ї з обов'язковим лікарським наглядом, доцільно зібрати відомості про особу опікунів, близьких родичів та членів сім'ї, їхні стосунки, щоб бути впевненим в тому, що вони зможуть виконати покладені на них обов'язки у зв'язку із застосуванням відповідного запобіжного заходу. Такі особи повинні бути сумлінними, викликати у довіру, оскільки саме така особа, на яку

покладаються обов'язки, повинна бути здатною здійснювати постійний контроль за поведінкою особи, яка має психічне захворювання або розлад психічної діяльності. Також ще однією важливою умовою щодо застосування саме такого запобіжного заходу є — це обов'язковий лікарський нагляд, який повинен відбуватися в межах психіатричної допомоги.

При вирішенні питання про обрання запобіжного заходу у вигляді поміщення особи до психіатричного закладу в умовах, що виключають небезпечну поведінку особи є забезпечення надання їй стаціонарної психіатричної допомоги. Положення ст. 14 Закону України «Про психіатричну допомогу» визначає, що особа, яка страждає на психічний розлад, може бути госпіталізована до психіатричного закладу без її усвідомленої згоди або згоди її законного представника, якщо її обстеження або лікування можливі лише в стаціонарних умовах, та при встановленні в особи тяжкого психічного розладу, внаслідок чого вона, зокрема, вчиняє чи виявляє реальні наміри вчинити дії, що являють собою безпосередньою небезпеку для неї чи оточуючих. З урахуванням вимог КПК України щодо забезпечення умов, що виключають небезпечну поведінку особи, при застосуванні до неї запобіжного заходу у вигляді поміщення особи до психіатричного закладу, у рішенні суду з огляду на характер вчиненого діяння, психічного розладу та суспільну небезпеку особа слід визначити тип закладу, до якого госпіталізується особа: 1) із звичайним наглядом; 2) із посиленням наглядом; 3) із суворим наглядом.

Стосовно таких запобіжних заходів окрім закріплення загальних строків їх застосування, можливо встановлення конкретного строку їх дії. Однак цей строк не повинен перевищувати загальний строк — два місяці та максимально можливі строки продовження — до 6 місяців та 12 місяців відповідно. Надати такий вид допомоги можливо понад шість місяців (ст. 12 Закону України «Про психіатричну допомогу»), але в ухвалі про застосування цього запобіжного заходу слід конкретизувати основні моменти відповідного лікарського нагляду, а саме це стосується строку, кількості та частоти оглядів лікарем. Слідчий суддя зобов'язаний забезпечити вручення копії ухвали про обрання запобіжного заходу особі, щодо якої передбачається застосування ПЗМХ, яка має процесуальне право її отримати.

Вбачається, що ухвали слідчого судді щодо застосування спеціального запобіжного заходу — поміщення особи до психіатричного закладу в умовах, що виключають її небезпечну поведінку та продовження його застосування повинні підлягати апеляційному оскарженню під час досудового розслідування з внесенням відповідних доповнень ч. 1 ст. 309 КПК України.